

Personen die een beroep doen op een erkende instelling voor schuldbemiddeling in België: profielen en regionale specificiteiten

Caroline Jeanmart

December 2015

Samenvatting

Dit artikel wil de profielen vergelijken van personen in schuldbemiddeling bij een erkende instelling volgens gewest. Het focust op enkele sociaaleconomische kenmerken en op de kredietschulden van deze personen.

De eerste resultaten gaan over het sociaaleconomisch profiel van huishoudens die een beroep doen op een erkende instelling voor schuldbemiddeling (DSB). In alle gewesten zijn alleenstaanden het sterkst bij deze instellingen vertegenwoordigd, in tegenstelling tot koppels zonder kind. Eenoudergezinnen doen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië meer een beroep op deze instellingen dan in het Vlaams Gewest. In alle gewesten hebben personen die zich tot een DSB wenden, een lager diploma en een lager inkomen dan de algemene bevolking. De meesten van hen oefenen bovendien geen beroepsactiviteit uit. Voor deze drie criteria lijkt de situatie het minst gunstig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het gunstigst in het Vlaams Gewest.

Wat het profiel van de kredietnemer betreft, gaan personen in schuldbemiddeling bij een DSB vaker consumentenkredieten dan hypothecaire kredieten aan. Er zijn wel regionale verschillen in die consumentenkredieten. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië zouden personen in schuldbemiddeling bij een erkende DSB vaker kredietopeningen aangaan dan leningen of verkopen op afbetaling. In het Vlaams Gewest is dit net andersom.

Het Observatorium bedankt de schuldbemiddelaars en de andere mensen uit de sector die hebben meegewerkt aan de enquêtes waarvan we een aantal resultaten in dit artikel voorstellen. We willen hen bedanken voor hun medewerking, hun beschikbaarheid en hun belangstelling.

Het bedankt eveneens Françoise Collin (juriste bij de Groupe Action Surendettement, dienst voor schuldbemiddeling en referentiecentrum van de provincie Luxemburg), Mohamed El Omari (coördinator van het Vlaams Centrum Schuldenlast), Florence Jaspers (juriste bij de dienst voor schuldbemiddeling van het OCMW van Luik) en Anne-Marie Trivier (manager van projecten tot preventie van overmatige schuldenlast bij het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) voor het zorgvuldig nalezen en voor hun kanttekeningen.

Inhoudsopgave

Inleiding: schuldbemiddeling in België	2
1. Methodologische aspecten	4
2. Sociaaleconomisch profiel	5
2.1. Vooral alleenstaanden	5
2.2. Gemiddeld opleidingsniveau	6
2.3. Meestal geen beroepsactiviteit	8
2.4. Lage inkomens	8
2.5. Meer consumentenkredieten dan hypothecaire kredieten	10
3. Triggers voor duurzame financiële problemen bij de huishoudens	11
Synthese	13
Bijlagen	15

Inleiding: schuldbemiddeling in België

In België werd schuldbemiddeling gedefinieerd in het kader van de wet op het consumentenkrediet als 'de dienstverlening, met uitsluiting van het sluiten van een kredietovereenkomst, met het oog op het tot stand brengen van een regeling omtrent de wijze van betaling van de schuldenlast die geheel of ten dele uit een of meer kredietovereenkomsten voortvloeit'.¹

De doelstelling die de wetgever in 1991 beoogde, bestond er 'vooral in om de consument te beschermen tegen de mogelijke commercialisering van deze activiteit door zogenaamde, mogelijk weinig gewetensvolle adviseurs'.² Daarom voert deze wet het principiële verbod in om deze activiteit uit te oefenen die aan bepaalde beroepscategorieën is voorbehouden, namelijk aan advocaten, ministeriële ambtenaren³ (vooral gerechtsdeurwaarders en notarissen), gerechtelijke lasthebbers⁴ (vooral voorlopige bewindvoerders) en openbare of particuliere instellingen die door de bevoegde overheid zijn erkend⁵: openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's), OCMW-verenigingen⁶ en verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) in de vier deelstaten, evenals de Centra Algemeen Welzijnswerk⁷ (CAW) in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en een instelling voor openbaar nut⁸ (ION) in Wallonië.

In de praktijk echter gaat het bij schuldbemiddeling niet alleen om het onderhandelen van de voorwaarden van kredietschulden. Zowel uit de statistieken die werden verzameld door de Centrale

¹ Artikel I.9., 55° van het Wetboek van economisch recht

² Devillé L., (2015), « Les services de médiation de dettes et la médiation amiable », in Bedoret C. (coörd.), (2015), *Le fil d'Ariane du règlement collectif de dettes*, Limal, Anthémis, p.18.

³ Een ministerieel ambtenaar is een professional die handelt op grond van een beslissing van overheidsinstanties. Hij heeft het recht om een bepaalde activiteit uit te oefenen. Meestal gaat het om een openbare taak.

⁴ Een gerechtelijke lasthebber is een persoon die bij rechterlijke uitspraak bekleed is met een openbaar ambt (beheer, bijstand of toezicht) (voorbeeld: schuldbemiddelaar, bewindvoerder, curator enz.).

⁵ Deze instellingen worden in dit artikel ook 'erkende instellingen' of 'diensten voor schuldbemiddeling' (DSB) genoemd.

⁶ OCMW-verenigingen zijn verenigingen die vallen onder de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. Volgens deze wet mogen OCMW's met één of meerdere andere OCMW's, met andere overheden en/of met rechtspersonen die geen winstoogmerk hebben, een vereniging vormen om een van de taken uit te voeren die bij deze wet aan de OCMW's zijn toevertrouwd.

⁷ De Centra Algemeen Welzijnswerk zijn centra voor algemene sociale dienstverlening die als doel hebben om de banden tussen hun begunstigden en de samenleving te verbeteren. Ze proberen hun begunstigden een betere toegang te verschaffen tot grondrechten en tot sociale, medische, economische, culturele en andere voorzieningen (bron: Fédération des Services Sociaux).

⁸ Een instelling voor openbaar nut (ION) is een publiekrechtelijke instantie die geen banden heeft met administraties (bron: Centre de recherche et d'information sociopolitique).

voor Kredieten aan Particulieren over collectieve schuldenregeling (CSR)⁹, als uit die van het Vlaams Centrum Schuldenlast¹⁰ en het Observatorium Krediet en Schuldenlast¹¹ over huishoudens die een beroep doen op een erkende instelling voor schuldbemiddeling in Vlaanderen en Wallonië, blijkt dat er in schuldbemiddelingsdossiers ook heel wat niet-kredietgerelateerde schulden aan bod komen.

Om die reden is de toegang tot het uitoefenen van schuldbemiddeling beperkt tot de hiervoor vermelde beroeps categorieën wanneer de schuldenlast uit minstens één consumentenkrediet bestaat. Wanneer de schuldenlast uit geen enkel consumentenkrediet in de zin van het Wetboek van economisch recht bestaat, is het beoefenen van schuldbemiddeling bijgevolg *a priori* zonder beperking toegestaan. In dat geval is bijvoorbeeld geen erkenning vereist voor de instellingen die de dossiers behandelen om een regeling te onderhandelen en uit te voeren om de schulden van de schuldenaars aan te zuiveren. Deze mogelijkheid blijft echter beperkt omdat in een groot deel van de gevallen van overmatige schuldenlast sprake is van minstens één consumentenkrediet. In Wallonië bijvoorbeeld was er in 2014 in meer dan twee derde (68,9 %) van de dossiers behandeld door een erkende instelling, sprake van minstens één consumentenkrediet. In Vlaanderen was dit in 2013¹² in 52,6 % van de dossiers het geval.

Personen met financiële moeilijkheden hebben dus de mogelijkheid om de hulp van een professionele schuldbemiddelaar in te roepen. Er zijn twee procedures in België om personen die moeilijkheden met hun schuldenlast hebben, te proberen te helpen.

- (a) De niet gerechtelijke schuldbemiddeling (vaak 'minnelijke schuldbemiddeling' genoemd¹³) omdat ze buiten elk juridisch kader valt. Ze bestaat uit individuele hulp die concreet vorm krijgt in de tussenkomst van een professionele schuldbemiddelaar met de bedoeling de situatie te analyseren, advies te geven en om het vinden en het onderhandelen van een aanzuiveringsregeling met de schuldeisers zo vlot mogelijk te laten verlopen.
- (b) De gerechtelijke schuldbemiddeling, meestal collectieve schuldenregeling (CSR) genoemd, is een gerechtelijke procedure die onder bepaalde voorwaarden openstaat voor personen die geen handelaar zijn en die kampen met overmatige schuldenlast. Ze moet worden aangevraagd door bij de griffie van de arbeidsrechtbank een verzoekschrift in te dienen. Zodra het verzoek door de rechtbank toelaatbaar wordt verklaard, duidt die een schuldbemiddelaar aan. Die moet de schuldenaar en zijn schuldeisers een ontwerp van minnelijke aanzuiveringsregeling voorstellen. Als hij daar niet in slaagt, vraagt hij de rechtbank om een gerechtelijke aanzuiveringsregeling op te leggen of om in bepaalde gevallen de schulden van de schuldenaar volledig kwijt te schelden. De bemiddelaar handelt onder toezicht van de rechtbank. Hij wordt ook belast met de uitvoering van de regeling.

Bij de twee procedures is het de bedoeling om met de aanzuiveringsregeling 'de financiële situatie van de schuldenaar te herstellen'¹⁴ door hem met name in de mate van het mogelijke in staat te stellen om zijn in aanmerking komende vervallen en nog te vervallen schulden te betalen en om hem en zijn gezin tegelijk een menswaardig bestaan te garanderen. De doelstelling van deze procedures is dus wel degelijk het herstel van de financiële situatie van het huishouden; in bepaalde gevallen betekent dit dat een deel of het geheel van de schulden niet kunnen worden terugbetaald. De onderhandeling met de

⁹ In 2014 had 21,7 % van de personen in CSR in heel België geen enkel krediet lopen (bron: Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België)

¹⁰ In 2014 bevatte bijvoorbeeld 15,8 % van de dossiers behandeld door erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Vlaanderen minstens één kredietopening, 20,1 % minstens één lening op afbetaling en 9,9 % minstens één verkoop op afbetaling (bron: Vlaams Centrum Schuldenlast, (2014), 'Onderzoeksrapport. Cijfer- en profielgegevens van de Vlaamse huishoudens in budget- en/of schuldhulpverlening anno 2013', VCS, Brussel).

¹¹ In 2014 bevatte bijvoorbeeld slechts 6,2 % van de dossiers behandeld door erkende instellingen voor schuldbemiddeling in Wallonië uitsluitend krediet schulden. In de overige dossiers was er ofwel alleen sprake van niet-kredietgerelateerde schulden, of van zowel krediet schulden als niet-kredietgerelateerde schulden (bron: Observatorium Krediet en Schuldenlast, (2014), 'Prévention et traitement du surendettement en Wallonie. Rapport d'évaluation 2013', Marchienne-au-Pont, OKS).

¹² Recentste beschikbare gegevens

¹³ Om naar deze niet-gerechtelijke schuldbemiddeling te verwijzen, gebruiken we in dit artikel de termen 'minnelijke schuldbemiddeling', 'schuldbemiddeling buiten de CSR' of 'niet-gerechtelijke schuldbemiddeling' door elkaar.

¹⁴ Wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen.

schuldeisers bestaat er in dat geval in om te komen tot een gedeeltelijke of volledige kwijtschelding van de schulden.

Dit artikel wil een beter beeld schetsen van het profiel van personen die een beroep doen op een erkende instelling voor schuldbemiddeling om van schuldbemiddeling te kunnen genieten. Het focust op het sociaaleconomisch profiel van personen die een beroep doen op een erkende schuldbemiddelingsdienst in elk van de drie gewesten van het land en op de triggers die leiden tot situaties van overmatige schuldenlast. Het wil vooral het waarom achterhalen achter eventuele regionale verschillen in deze profielen en triggers. Het updaten daarvan moet toelaten om preventieacties en/of eventuele acties om de ernstige financiële problemen aan te pakken die deze huishoudens in elk van de gewesten van dit land kennen, bij te sturen en/of zo goed mogelijk af te stemmen.

Dit artikel werpt een bijzonder licht omdat het enerzijds gegevens voorstelt die vaak los van elkaar worden voorgesteld (het profiel van schuldenaars in Vlaanderen en Wallonië) en omdat het anderzijds specifieke gegevens voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorstelt, hoewel in dit gewest geen enkele systematische verzameling van gegevens bij de DSB gebeurt.

1. Methodologische aspecten

Het profiel van personen die een beroep doen op erkende instellingen voor schuldbemiddeling is relatief goed gekend. Sommige gegevens worden overigens regelmatig verzameld in Vlaanderen (om de twee jaar)¹⁵ en in Wallonië (elk jaar)¹⁶. Over het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er echter geen recente gegevens. Daarom werd een specifieke enquête opgezet om gegevens te verzamelen over het profiel van personen die een beroep doen op een Brusselse DSB. De oorspronkelijke bedoeling was om in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de methode voor het verzamelen van gegevens over te nemen zoals die in Vlaanderen en in Wallonië wordt gebruikt.¹⁷ Door het lage aantal antwoorden waren de gegevens echter onbruikbaar. Daarom hebben we een andere methode uitgewerkt om deze doelstelling te halen.¹⁸ De responsgraad bleek nu meer dan toereikend, want 29 van de 32 diensten hebben aan de enquête deelgenomen. De resultaten die we voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorstellen, hebben met andere woorden betrekking op 29 diensten en gaan over de schuldbemiddelingsdossiers die in 2012 werden behandeld. In Wallonië hebben de resultaten betrekking op de dossiers die in 2012 werden behandeld en in Vlaanderen op dossiers die in 2013 werden behandeld.

Deze methodologische keuzes hebben echter een impact op de voorgestelde resultaten. De gegevens die in Vlaanderen en Wallonië worden verzameld, hebben betrekking op een groot aantal individuele dossiers; in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikken we enkel over classificatiegegevens over alle dossiers als geheel. Dit artikel laat daarom toe om een klassement te geven van de profielen waarmee de schuldbemiddelaars het vaakst worden geconfronteerd, maar niet om frequentiegegevens te geven.

¹⁵ Deze gegevens worden verzameld door het Vlaams Centrum Schuldenlast (VCS) dat een tweemaaljaarlijk rapport publiceert 'Cijfer- en profielgegevens van de Vlaamse huishoudens in budget- en/of schuldhulpverlening'; dat rapport is beschikbaar op de website <http://www.vlaamscentrumschuldenlast.be> (rubriek 'Onderzoek en registratie').

¹⁶ Deze gegevens worden verzameld door het Observatorium Krediet en Schuldenlast (OKS) en worden jaarlijks voorgesteld in een evaluatieverslag 'Prévention et traitement du surendettement en Wallonie'; dat rapport is beschikbaar op de website <http://www.observatoire-credit.be> (rubriek 'Onze publicaties' > 'Evaluatieverslagen').

¹⁷ We wilden een beroep doen op de DSB en hen vragen om een reeks sociaaleconomische gegevens over een bepaald aantal dossiers door te geven die ze in 2012 hadden behandeld. Deze werkmethode werd niet goed onthaald. Zes diensten wilden meewerken en stuurden ons gegevens door, maar de meeste diensten weigerden: het personeel had geen tijd om dit werk te doen. Het Observatorium kon de gegevens overigens niet zelf verzamelen omdat de schuldbemiddelaars gebonden zijn door het beroepsgeheim.

¹⁸ Een andere, snellere, maar minder uitvoerige verzamelmanier werd aan de diensten voorgesteld. Die bestond erin om online een enquête met 15 vragen in te vullen over alle actieve schuldbemiddelingsdossiers in 2012.

2. Sociaaleconomisch profiel¹⁹

Voor de drie gewesten werden gegevens over vier sociaaleconomische variabelen verzameld: het huishoudtype, het opleidingsniveau, de activiteitsstatus en het inkomensniveau. In termen van schuldenlast werd slechts een gegeven over aangegane kredieten verzameld, hoewel die kredieten slechts een deel uitmaken van de schuldenlast van bepaalde huishoudens die een beroep op een DSB doen. De manier waarop de gegevens werden verzameld, liet niet toe om de niet-kredietgerelateerde schulden van de huishoudens te onderzoeken, hoewel dit een nuttig gegeven zou geweest zijn.

2.1. Vooral alleenstaanden

De DSB van de drie gewesten van het land werd gevraagd naar het huishoudtype dat het vaakst op hen een beroep doet in het kader van een schuldbemiddeling. Bij het bekijken van tabel 1 hierna moeten drie resultaten worden aangestipt.

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest	Vlaams Gewest
Frequentie 1	Alleenstaande volwassenen zonder kind	Alleenstaande volwassenen zonder kind	Alleenstaande volwassenen zonder kind
Frequentie 2	Alleenstaande volwassenen met kind(eren)	Alleenstaande volwassenen met kind(eren)	Koppels met kind(eren)
Frequentie 3	Koppels met kind(eren)	Koppels met kind(eren)	Alleenstaande volwassenen met kind(eren)
Frequentie 4	Koppel zonder kind	Koppel zonder kind	Koppel zonder kind

Bron: OKS en VCS

Ten eerste wordt vooral een beroep op erkende DSB gedaan door alleenstaande personen zonder kind.²⁰ Dit resultaat is niet verwonderlijk om twee redenen.

(1) Alleenstaanden zonder kind zijn het vaakst voorkomende huishoudtype in de drie gewesten van het land (tabel 1 als bijlage 1). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen ze meer dan de helft van de huishoudens en in Wallonië en het Vlaams Gewest ongeveer een derde.

(2) Huishoudens die uit één persoon bestaan, lopen het grootste armoederisico (21,4 % tegenover 15,3 % voor alle Belgische huishoudens, tabel 1 als bijlage 1). Hun economische situatie dwingt hen overigens om met één enkel inkomen de lasten van het dagelijks leven te dekken.

Ten tweede doen koppels zonder kind in de drie gewesten van het land het minst vaak een beroep op schuldbemiddeling bij een erkende DSB. Drie factoren kunnen deze ondervertegenwoordiging verklaren: (1) hun geringe aandeel in de algemene bevolking, (2) hun economische situatie die gunstiger is dan die van de andere huishoudtypes en (3) het lagere armoederisico.

(1) Huishoudens die bestaan uit een koppel zonder kind, zijn het huishoudtype dat het minst vaak voorkomt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest; in Wallonië is het één van de minst vaak voorkomende huishoudtypes. Ze vertegenwoordigen echter wel meer dan een kwart van de huishoudens in het Vlaams Gewest (tabel 1 als bijlage 1).

¹⁹ Om de tekst niet te belasten met complexere tabellen en om te kunnen focussen op de analyses worden sommige tabellen bij dit deel als bijlage voorgesteld aan het einde van het artikel.

²⁰ Onder alleenstaande volwassene zonder kind verstaan we personen die alleen wonen en geen kind ten laste hebben (dat zij permanent of deeltijds huisvesten en/of waarvoor ze voedings- of huisvestingskosten aan de andere ouder of aan een derde betalen).

- (2) Hun economische situatie is doorgaans gunstiger dan die van de andere huishoudtypes aangezien ze de lasten van het dagelijkse leven delen en geen kosten voor de opvoeding van kinderen hebben. Dit geldt des te meer wanneer het huishouden over twee inkomens beschikt.
- (3) Deze huishoudens lopen het minste monetaire armoederisico en worden het minst vaak geconfronteerd met ernstige materiële deprivatie in vergelijking met de andere huishoudtypes (tabel 2 als bijlage 1).

Ten derde vormen alleenstaande volwassenen met kind(eren) de tweede grootste doelgroep van erkende schuldbemiddelingsdiensten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië, maar is dit niet zo in Vlaanderen (tabel 1 hiervoor). Dat onderscheidt zich door het feit dat daar huishoudens die bestaan uit koppels met kind(eren) op de tweede plaats komen. Vanwaar dit verschil? Een eerste deel van het antwoord kan gevonden worden in het feit dat koppels met kind(eren) vaker voorkomen in het Vlaams Gewest dan in de twee andere gewesten van het land (tabel 1 als bijlage 1). Hun sterke aanwezigheid in de algemene bevolking in Vlaanderen zou dus deels het grotere aandeel van deze huishoudens kunnen verklaren in de populatie die een beroep doet op een DSB.

Het Brusselse en Waalse resultaat is verrassender als men weet dat eenoudergezinnen het minst vaak voorkomende huishoudtype zijn in Wallonië (tabel 1 als bijlage 1). De verklaring voor deze frequentie wat betreft een beroep doen op schuldbemiddeling door eenoudergezinnen in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zou tweeeërlei kunnen zijn.

- (1) Eenoudergezinnen zitten in een economisch minder gunstige situatie dan de ander huishoudtypes. In vergelijking met andere huishoudtypes moeten huishoudens die bestaan uit een alleenstaande volwassene met een of meer kinderen ten laste met een enkel inkomen de courante lasten dragen die alle ander huishoudens moeten dragen (huisvesting, energie, voeding enz.), met daar bovenop de lasten voor de opvoeding van een of meerdere kinderen (crèche, school, voeding, kleren enz.).
- (2) Ze zijn de bevolkingsgroep die het grootste risico op armoede en sociale uitsluiting loopt (tabel 2 als bijlage 1).

2.2. Gemiddeld opleidingsniveau

Personen die een beroep doen op erkende DSB hebben meestal minstens een diploma lager of hoger secundair onderwijs (tabel 2 hierna).

Tabel 2. Opleidingsniveau van personen die een beroep doen op een erkende DSB volgens gewest

	Brussels Hoofdstedelijk gewest	Waals Gewest ²¹	Vlaams Gewest
Frequentie 1	Lager secundair	Lager secundair	Hoger secundair
Frequentie 2	Hoger secundair	Hoger secundair	Lager secundair
Frequentie 3	Lagere school	Lagere school	Lagere school
Frequentie 4	Geen diploma	Geen diploma	Geen diploma
Frequentie 5	Bachelor/Graduaat	Bachelor/Graduaat	Bachelor/Graduaat
Frequentie 6	Master/Licentiaat	Master/Licentiaat	Master/Licentiaat

Bron: OKS en VCS

In het algemeen is het opleidingsniveau van personen in schuldbemiddeling bij de DSB in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Waals Gewest identiek in termen van frequentievolgorde. In deze twee gewesten hebben personen in schuldbemiddeling meestal een lager of hoger secundair diploma. Een kleiner aandeel heeft een diploma lager onderwijs of geen enkel diploma. Een nog kleiner aandeel heeft een hoog opleidingsniveau (bachelor/graduaat of master/licentiaat). Het hoogste

²¹ Met het oog op de statistische geldigheid werd voor deze vraag enkel rekening gehouden met de antwoorden op de papieren en online vragenlijsten.

opleidingsniveau (master/licentiaat) komt het minste vaak voor bij de erkende DSB in deze twee gewesten.

In termen van verschillen tussen de gewesten onderscheidt Vlaanderen zich op één punt. Het lijkt erop dat de doelgroep die het meeste een beroep doet op Vlaamse DSB iets hoger is opgeleid dan in de twee andere gewesten van het land. Uit tabel 2 hierna blijkt dat personen die een beroep doen op een erkende DSB in Vlaanderen hoofdzakelijk een diploma hoger secundair onderwijs hebben, terwijl ze in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië meestal een diploma lager secundair hebben.

Dit resultaat kan wijzen op een globaal verschil tussen de gewesten, ook al komen de vergeleken steekproeven niet precies overeen met dezelfde leeftijdscategorieën. In vergelijking met de twee andere gewesten van het land telt Vlaanderen immers een groter aandeel personen tussen 25 en 64 jaar die een diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald (tabel 3 als bijlage 2).

Ongeacht het gewest is duidelijk dat het opleidingsniveau van personen in schuldbemiddeling bij een erkende DSB in drie categorieën kan worden ingedeeld. De meeste personen hebben hun lager of hoger secundair afgemaakt. Vervolgens is er een tussencategorie met personen die geen diploma of enkel een diploma lager onderwijs hebben. Een minderheidscategorie omvat tot slot de personen met de hoogste diploma's (hoger of universitair onderwijs). In vergelijking met de Belgische bevolking stellen we dus een groot verschil vast (tabel 3 hierna). Hoewel personen met een diploma van een hogeschool of een universiteit de tweede vaakst voorkomende categorie zijn in termen van opleidingsniveau bij de algemene bevolking, is ze sterk ondervertegenwoordigd bij de DSB, in tegenstelling tot personen die maximaal een diploma lager onderwijs hebben behaald. Hoewel ze ondervertegenwoordigd zijn, benadrukt dit resultaat echter dat personen met een hoger opleidingsniveau ook gevaar op overmatige schuldenlast lopen. Een universitair diploma of een diploma hoger onderwijs beschermt dus niet tegen overmatige schuldenlast.

Geen diploma of lager onderwijs	18,73 %	Laag niveau	18,74 %
Lager secundair	19,23 %	Gemiddeld niveau	53,34 %
Hoger secundair	34,11 %		
Bachelor/Graduaat	13,31 %	Hoog niveau	27,92 %
Master/Licentiaat	14,61 %		

Bron: Enquête over Arbeidskrachten (EAK) 2012, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

In het algemeen zijn deze resultaten echter niet verrassend omwille van de bestaande correlatie tussen het opleidingsniveau, de activiteitsstatus en het inkomensniveau.

- (1) In de wetenschap dat financiële problemen vaker voorkomen bij personen die niet-actief zijn en/of die over een laag inkomen beschikken en dat er een correlatie bestaat tussen een laag opleidingsniveau en deze twee variabelen, zijn personen die in het beste geval hun studies lager onderwijs hebben afgemaakt, sterker vertegenwoordigd in de bevolkingsgroep die een beroep doet op de DSB dan in de algemene bevolking.
- (2) Het armoederisico neemt eveneens toe naarmate het opleidingsniveau van personen afneemt (tabel 4 als bijlage 2). Dit zou deels de oververtegenwoordiging van personen met een laag diploma bij de DSB kunnen verklaren.

2.3. Meestal niet-actief

In de drie gewesten van het land zijn personen die een beroep doen op een erkende DSB, meestal niet-actief²² (tabel 4 hierna).

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest	Vlaams Gewest
Frequentie 1	Niet-actief	Niet-actief	Niet-actief
Frequentie 2	Werknemer (arbeider, bediende, zelfstandige, ambtenaar)	Werknemer	Werknemer
Frequentie 3	(Brug)gepensioneerd	(Brug)gepensioneerd	n.v.t. ²⁴

Bron: OKS en VCS

Ondanks de grote verschillen in werkloosheidsgraad tussen de gewesten (tabel 6 als bijlage 3), doen in elk van de gewesten vooral niet-actieven een beroep op DSB in vergelijking met actieven of (brug)gepensioneerden.²⁵

Zoals vermeld in het vorige deel is het feit dat vooral niet-actieven een beroep doen op DSB om twee redenen niet verwonderlijk.

- (1) Er bestaat een correlatie tussen het opleidingsniveau en de activiteitsstatus (tabel 6 als bijlage 3). Personen met een laag opleidingsniveau zijn vaker werkloos dan personen met een hoger opleidingsniveau.
- (2) In België is de hoofdactiviteitsstatus met name een belangrijke indicator voor het armoederisico dat een persoon loopt (tabel 7 als bijlage 3). Uit de EU-SILC-enquête²⁶ bleek immers dat het monetaire armoederisico negen maal hoger lag voor een werkloze dan voor een werknemer. Het aantal werklozen dat in een huishouden leefde dat met ernstige materiële deprivatie werd geconfronteerd, laag ook zes maal hoger dan bij werknemers.

2.4. Laag inkomen

In het algemeen hebben personen die een beroep doen op een erkende DSB in alle gewesten een laag inkomen (tabel 5 hierna).

²² In de enquêtes die bij de DSB werden afgenomen, omvat de categorie 'niet-actieven' werkzoekenden, werklozen, leefloners, arbeidsongeschikten, studenten enz.

²³ In de Brusselse en Waalse enquêtes wordt een onderscheid gemaakt tussen types actieven, maar niet tussen types niet-actieven, terwijl de Vlaamse enquête een onderscheid maakt tussen types niet-actieven en niet tussen types actieven. Daarom moesten de gegevens opnieuw worden ingevoerd om de resultaten in hun geheel te kunnen bekijken en om ze vergelijkbaar te maken.

²⁴ Omdat categorisering van de activiteitsstatus niet identiek is bij de Waalse en Vlaamse enquêtes kunnen we dit resultaat voor Vlaanderen niet vermelden.

²⁵ Omdat we enkel over een frequentievolgorde en niet over becijferde frequentiegegevens beschikken, is het niet mogelijk om het belang van deze categorie per gewest te beoordelen. Het is echter wel waarschijnlijk dat niet-actieve personen sterker vertegenwoordigd zijn bij erkende Brusselse DSB dan bij erkende Vlaamse DSB, aangezien de werkloosheidsgraad hoger is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in het Vlaams Gewest.

²⁶ Bron: EU-SILC-enquête (FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie). De EU-SILC-enquête is een enquête over het inkomen en de levensomstandigheden van de huishoudens (European Union – Statistics on Income and Living Conditions).

Tabel 5. Totaal inkomensniveau van huishoudens die een beroep doen op een erkende DSB volgens gewest²⁷			
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest	Vlaams Gewest ²⁸
Frequentie 1	Minder dan 1000 euro	1000 - 1500 euro	1000 - 1500 euro
Frequentie 2	1000 - 1500 euro	Minder dan 1000 euro	1500 - 2000 euro
Frequentie 3	1500 - 2000 euro	1500 - 2000 euro	Minder dan 1000 euro
Frequentie 4	2000 - 2500 euro	2000 - 2500 euro	2000 - 2500 euro
Frequentie 5	2500 - 3000 euro	2500 - 3000 euro	2500 - 3000 euro
Frequentie 6	3000 - 3500 euro	3000 - 3500 euro	3000 - 3500 euro
Frequentie 7	Meer dan 3500 euro	Meer dan 3500 euro	Meer dan 3500 euro

Bron: OKS en VCS

Voor de laagste inkomenscategorieën (minder dan 1500 euro per maand) blijkt dat personen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een beroep doen op een DSB, een lager inkomen hebben dan in de andere gewesten. Deze huishoudens hebben het hoogste inkomen in het Vlaams Gewest. De situatie van huishoudens die een beroep doen op DSB in het Waals Gewest, ligt daar tussenin.

Deze gegevens over de inkomens en de verschillen tussen de gewesten kunnen zeker deels door de volgende factoren worden verklaard (die vaak gecorreleerd zijn):

- (1) het gemiddelde inkomen per inwoner²⁹ is lager in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in vergelijking met de twee andere gewesten (tabel 9 als bijlage 4);
- (2) de werkloosheidsgraad is duidelijk hoger in Brussel dan in Wallonië en Vlaanderen (tabel 5 als bijlage 3);
- (3) de werkgelegenheidsgraad is lager in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in Wallonië en nog lager dan in Vlaanderen (tabel 5 als bijlage 3);
- (4) het armoederisico van de werklozen is hoger in Wallonië dan in Vlaanderen (tabel 8 als bijlage 3). We mogen veronderstellen dat dit nog meer het geval is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name omdat een groter aantal personen alleen leven en niet-actief zijn en de kosten voor huisvesting in dit gewest hoger liggen dan in de twee andere;
- (5) het percentage volwassenen dat leeft in een huishouden waar geen enkel lid bezoldigd werk verricht, ligt tweemaal hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in Vlaanderen (tabel 5 als bijlage 3);
- (6) de gegevens met betrekking tot het recht op sociale integratie, op een leefloon, op financiële en medische bijstand wijzen op een grotere bestaansonzekerheid bij de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan in de twee andere gewesten van het land; Wallonië zit in een tussenpositie (tabel 10 als bijlage 4);
- (7) om het perspectief te verruimen, moet het lage inkomen van personen die een beroep doen op een erkende schuldbemiddelingsdienst in verband worden gebracht met de vaste uitgaven van de huishoudens. De gemiddelde uitgaven voor huisvesting, water en energie zijn hoger voor personen die in Brussel verblijven dan voor personen die in Wallonië of in Vlaanderen verblijven (tabel 11 als bijlage 4).

²⁷ De verschillen tussen de gewesten die in deze tabel worden voorgesteld, moeten om twee redenen met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd. Enerzijds werd de Vlaamse databank herwerkt zodat de inkomensklassen die in de Vlaamse enquête werden voorgesteld, overeenstemden met die in de twee andere enquêtes. Anderzijds gaat het om het totale inkomen van het huishouden (inclusief beroepsinkomens, vervangingsinkomens en aanvullende inkomens). Het zou echter interessant zijn geweest om over het equivalent inkomen te beschikken, zodat we met andere woorden rekening kunnen houden met het aantal personen dat dit inkomen moet delen. Een inkomen van 1000 euro dat door een koppel en een kind of door een alleenstaande moet worden gedeeld, geeft immers niet dezelfde realiteit weer.

²⁸ De enquête bij de Waalse DSB laat toe om het bedrag van het totale inkomen van huishoudens precies te berekenen. De enquête bij Vlaamse DSB laat diezelfde precisie niet toe omdat ze de schuldbemiddelaars vragen stelt over de inkomensklassen. Om deze gegevens te kunnen gebruiken, hebben we een operatie doorgevoerd om de Vlaamse gegevens die in klassen zijn voorgesteld, om te zetten in becijferde bedragen. We hebben aan elk individu van elke inkomensklasse de waarde toegekend die overeenkomt met de helft van de klasse waartoe het behoort.

²⁹ Omdat we geen informatie hebben over de armoedesituatie van de huishoudens per gewest, is het niet mogelijk om die te vergelijken.

Personen die een beroep doen op een DSB hebben dus een laag inkomen, zelfs als ze een beroepsinkomen hebben; het gaat om werknemers met een laag, of zelfs een heel laag inkomen. De DSB van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lijken meer huishoudens in een minder gunstige situatie qua inkomen en bepaalde courante lasten aan te trekken dan de diensten van de andere gewesten.

2.5. Meer consumentenkredieten dan hypothecaire kredieten

De schuldenlast van huishoudens in schuldbemiddeling bij een erkende instelling, is niet gelijkmatig verdeeld. Sommige huishoudens hebben enkel niet-kredietgerelateerde schulden; anderen hebben enkel kredietschulden; nog anderen hebben zowel kredietschulden als niet-kredietgerelateerde schulden. Zowel in Vlaanderen als in Wallonië heeft het overgrote merendeel van de huishoudens niet-kredietgerelateerde schulden. In dit deel focussen we echter op de kredietschulden. Er bestaan immers geen gegevens over de niet-kredietgerelateerde schulden van huishoudens in schuldbemiddeling bij een erkende instelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tabel 6 hierna laat toe om twee resultaten aan te stippen in verband met de kredieten aangegaan door personen die een beroep doen op een erkende DSB.

Tabel 6. Aangegane krediettypes door huishoudens die een beroep doen op een DSB volgens gewest			
	Brussel Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest	Vlaams Gewest
Frequentie 1	Kredietopening	Kredietopening	Producten op afbetaling
Frequentie 2	Verkoop of lening op afbetaling	Verkoop of lening op afbetaling	Verkoop of lening op afbetaling
Frequentie 3	Hypothecaire leningen	Hypothecaire leningen	Hypothecaire leningen

Bron: OKS en VCS

Ten eerste is het hypothecair krediet het krediettype dat het minst vaak is aangegaan door personen die een beroep doen op een erkende DSB en dit in de drie gewesten. Dit is niet verwonderlijk in de wetenschap dat een klein deel van de huishoudens in schuldbemiddeling eigenaar van hun woning is.³⁰ Wanneer de financiële problemen toenemen, zijn de huishoudens bovendien soms verplicht om de woning waarvan ze eigenaar zijn, te verkopen om hun schulden aan te zuiveren.

Bovendien komen de enquêtes die in de drie gewesten werden uitgevoerd tot dezelfde conclusies wat specifiek het hypothecair krediet betreft. Gemiddeld 7 % van de dossiers die erkende DSB behandelen, gaan over een (al dan niet achterstallig) hypothecair krediet en dit in de drie gewesten.

Ten tweede zijn er verschillen tussen de gewesten wat de consumentenkredieten betreft. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië zijn personen in schuldbemiddeling bij een erkende DSB meer kredietopeningen aangegaan dan leningen of verkopen op afbetaling. In Vlaanderen geldt net het omgekeerde. Dit resultaat zou er kunnen op wijzen dat in de verschillende gewesten van het land vaker op deze krediettypes een beroep wordt gedaan. Volgens de cijfers van de CKP is dit echter niet het geval. (1) Ondanks de verschillen tussen de gewesten in termen van frequentie, gaan meerderjarige³¹ Walen, Vlamingen en Brusselaars immers meer kredietopeningen dan leningen op afbetaling aan (tabel 12 als bijlage 5). (2) Ongeacht het gewest zijn er meer wanbetalingen voor leningen op afbetaling dan voor kredietopeningen (tabel 13 als bijlage 5).

³⁰ Volgens de jaarlijkse en tweejaarlijkse enquêtes van het VCS en het OKS waren in 2013 10,7 % van de personen in schuldbemiddeling bij een DSB in het Vlaams Gewest eigenaar van hun woning. In Wallonië was 12,4 % van de personen in schuldbemiddeling bij een erkende DSB eigenaar.

³¹ Onder 'meerderjarigen' verstaan we personen van 18 jaar of ouder.

3. Triggers voor duurzame financiële problemen bij huishoudens

Een van de belangrijkste kwesties bij overmatige schuldenlast is nagaan welke factoren tot deze financieel problematische situaties leiden. Die vraag lijkt eenvoudig, maar ze beantwoorden is niet gemakkelijk. De situaties die huishoudens met een overmatige schuldenlast ervaren, zijn uiteenlopend en vaak erg complex. Vaak hebben de personen in schuldbemiddeling zelf moeite om de factoren in kaart te brengen die aan de basis van hun kritieke financiële situatie liggen. Ook voor professionals uit de sector is het ondanks hun ervaring even moeilijk om de factoren te herkennen.

Overmatige schuldenlast is vaak het resultaat van een combinatie van individuele en structurele factoren: ongunstige economische conjunctuur, persoonlijke en familiale achtergrond, tegenslagen in het leven, niet in staat om het hoofd te bieden aan problemen, moeite om zijn budget te beheren enz. Schuldbemiddelaars in erkende instellingen in de drie gewesten werd gevraagd welke factoren volgens hen het meest relevant leken om de situatie van overmatige schuldenlast te verklaren van de huishoudens die op hen een beroep doen. Hoewel dit niet perfect is, geeft dit gegeven weer wat volgens de schuldbemiddelaars de trigger is voor de situatie van overmatige schuldenlast van de huishoudens die zij ontmoeten. Die ervaring is met name gebaseerd op gesprekken met de betrokken personen.

De belangrijkste triggers voor overmatige schuldenlast zijn de volgende elementen (tabel 7 hierna):

- het feit dat het inkomen van het huishouden structureel te laag is om zijn levensnoodzakelijke noden te dekken;
- beheersproblemen;
- een levensstijl die niet strookt met het inkomen;
- een van de leden van het huishouden verliest zijn baan;
- een van de leden van het huishouden wordt ziek;
- een breuk of een scheiding.

Tabel 7. Triggers voor de financiële problemen van huishoudens bij een DSB volgens gewest

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Waals Gewest	Vlaams Gewest
Frequentie 1	Inkomen (structureel) te laag om de levensnoodzakelijke behoeften van het huishouden te dekken	Beheersproblemen/Levensstijl die niet strookt met het inkomen	Beheersproblemen/Levensstijl die niet strookt met het inkomen
Frequentie 2	Verlies baan	Inkomen (structureel) te laag om de levensnoodzakelijke behoeften van het huishouden te dekken	Inkomen (structureel) te laag om de levensnoodzakelijke behoeften van het huishouden te dekken
Frequentie 3	Levensstijl die niet strookt met het inkomen/Beheersproblemen ³²	Breuk/scheiding	Ziekte
Frequentie 4	Breuk/scheiding	Verlies baan	Breuk/scheiding
Frequentie 5	Ziekte	Ziekte	Verslaving
Frequentie 6	Faillissement	Verslaving	Opeenstapeling/toekenning uitstel van betaling
Frequentie 7	Verslaving	Faillissement	Niet geplande grote uitgave
Frequentie 8	Waarborg	Overlijden	Faillissement
Frequentie 9	Overlijden	-	Overlijden
Frequentie 10	-	-	Waarborg

Bron: OKS en VCS

³² De enquête van het VCS over huishoudens in schuldbemiddeling bij een DSB die door de Vlaamse Gemeenschap is erkend, stelt deze beide factoren in combinatie voor. Om een vergelijking mogelijk te maken, hebben we deze voorstelling behouden voor de gegevens over de twee andere gewesten.

Het **structureel lage inkomen** van het huishouden is een van de triggers voor duurzame financiële problemen die vaak door schuldbemiddelaars wordt aangehaald. Dit is niet verrassend gelet op het sociaaleconomisch profiel van personen in schuldbemiddeling. We hebben het eerder al benadrukt: het inkomen van deze personen is laag en een groot deel van hen leeft onder de armoededrempel. Als men weet dat het inkomensniveau correleert met een reeks sociaaleconomische variabelen (met name het opleidingsniveau), is het niet verwonderlijk dat deze huishoudens er niet altijd in slagen om de eindjes aan elkaar te knopen en dat een aantal van hen zich in een financieel problematische situatie bevinden.

De **problemen van de huishoudens om een budget te beheren** en een **levensstijl die niet strookt met het inkomen** zijn vaak het gevolg van het niet vertrouwd zijn met budgetbeheer. Deze beheerproblemen of deze levensstijl die niet strookt met het inkomen leiden ertoe dat sommige huishoudens op bepaalde ogenblikken (ervoor kiezen of ertoe worden gedwongen om) weinig relevante budgettaire keuzes te maken. In bepaalde gevallen kunnen deze keuzes het huishoudbudget in min of meer blijvende mate destabiliseren. Als deze niet relevante keuzes na verloop van tijd worden herhaald, ze het huishouden voor langere tijd engageren of ze gedaan worden door huishoudens die al langer in een financieel onstabiele situatie verkeren, is het gevaar groot dat de financiële problemen permanent worden.

Uit een recente studie van het Observatorium³³ bleek dat personen die moeite hadden met het beheren van een budget, met name door een laag opleidingsniveau werden gekenmerkt. Ze zijn vaker alleenstaand dan personen die beter omspringen met een budget. Alleenstaanden en personen met een laag opleidingsniveau zijn in alle gewesten echter oververtegenwoordigd in de DSB-doelgroep.

Het **verlies van werk** leidt onvermijdelijk tot een min of meer grote en min of meer duurzame daling van het inkomen. Soms krijgen meerdere leden van eenzelfde huishouden ermee te maken. België heeft de afgelopen jaren een grote golf van collectieve ontslagen³⁴ en faillissementen³⁵ gekend, of van gedwongen stopzetting van de activiteit bij zelfstandigen, waardoor sommige huishoudens met een lager inkomen moesten leven. In de wetenschap dat de huidige conjunctuur niet bevorderlijk is voor aanwervingen en voor de welvaart van ondernemingen, met name in bepaalde sectoren met heel specifieke kwalificaties, verzeilen sommige van deze huishoudens in een situatie waarin ze hun schulden niet meer kunnen afbetalen die ze in een gunstigere periode zijn aangegaan. Zoals we ook hiervoor hebben gezien, bestaat er een correlatie tussen het opleidingsniveau en het werkloosheidsrisico. Personen met een gemiddeld of laag opleidingsniveau die een baan verliezen waarvoor ze soms heel ervaren en gekwalificeerd waren, maar in een sector waar de vraag laag is, kunnen in duurzame financiële problemen verzeilen omdat ze geen werk kunnen vinden.

Een onverwachte **ziekte** is nog een trigger voor duurzame financiële problemen van de huishoudens. Onderzoeken naar sociale ongelijkheid in gezondheid tonen al langer aan dat er grote ongelijkheden in gezondheid bestaan naargelang het sociaaleconomisch profiel van individuen.³⁶ De resultaten van de recentste gezondheidsenquête die het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid in 2013³⁷ heeft

³³ Het gaat om een enquête over financiële kennis, de kijk op krediet en de financiële problemen van Belgische huishoudens. 4239 personen tussen 18 en 65 jaar die in België verblijven, hebben er tussen juni en september 2013 aan deelgenomen. Enkele resultaten zijn beschikbaar op de website van het Observatorium onder de rubriek 'Onze colloquia' en onder de rubriek 'Analyses en studies'.

³⁴ Zie de recentste statistieken van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg over collectieve ontslagen in 2012 en 2013 (<http://www.emploi.belgique.be/moduleTab.aspx?id=493&idM=218>). Tijdens de periode van januari 2012 tot december 2012 werden een groot aantal herstructureringen aangekondigd (Bekaert, Carsid, Ford, Dufenco en NLMK). In die periode kregen 16.707 werknemers in de drie gewesten van het land een aankondiging van de intentie tot collectief ontslag. Tussen januari en december 2013 werden vijf grote plannen voor collectief ontslag aangekondigd, waarvan vier betrekking hadden op ondernemingen die in Wallonië waren gevestigd: Dufenco Belgium SA (459 werknemers), NLMK La Louvière (886 werknemers), Arcelor Belgium (regio Luik, 1254 werknemers) en Caterpillar Belgium (regio Charleroi, 1400 werknemers).

³⁵ In 2012 werden in België 10.587 faillissementen van ondernemingen geregistreerd, ofwel 37,9 % meer dan in 2007 (bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie).

³⁶ Zie met name:

- Marmot, M., & Wilkinson, R.G. (Eds.) (1999). Social determinants of health. New York: Oxford University Press
- Mackenbach, J. P., & Kunst, A. E. (1997). Measuring the magnitude of socioeconomic inequalities in health: an overview of available measures illustrated with two examples from Europe. *Social Science & Medicine*, 44(6), 757-771
- Siegrist, J., & Marmot, M. (2006). Social inequalities in health: new evidence and policy implications. New York: Oxford University Press
- Bossuyt, N., & Van Oyen, H. (2000). Health expectancy by socio-economic gradient in Belgium. (pp.1-96). Brussels: Scientific Institute of Public Health

³⁷ Voor meer informatie verwijzen we de lezer naar de website van de WIP-enquête: <https://his.wiv-isp.be/fr/SitePages/Accueil.aspx>

uitgevoerd, bevestigen deze vaststelling alleen maar. Bepaalde sociaaleconomische kenmerken van individuen hebben invloed op hun gezondheidstoestand en op hun toegang tot gezondheidszorg: een ervan is het opleidingsniveau. Personen met een lager opleidingsniveau verklaren subjectief minder gezond te zijn³⁸ en verklaren vaker aan een chronische aandoening te lijden (met name cardiovasculaire problemen, chronische ademhalingsproblemen, diabetes en ernstige nierproblemen)³⁹ dan personen met een hoger opleidingsniveau. Chronische aandoeningen brengen echter grotere behoeften op het vlak van gezondheidszorg met zich mee en hogere kosten. Wat de geestelijke gezondheid betreft, komen 'onwelbevinden', emotionele problemen, zelfmoordgedragingen en het gebruik van psychotrope geneesmiddelen meer voor bij de laagst opgeleiden.⁴⁰ Die minder goede gezondheidstoestand van personen met een laag opleidingsniveau gaat gepaard met hogere uitgaven voor gezondheidszorg dan bij anderen, met als gevolg dat sommige van deze personen noodzakelijke zorgen om financiële redenen moeten uitstellen (met name huishoudens met een lager inkomen of eenoudergezinnen).⁴¹ Sommige huishoudens met een hoger inkomen kunnen dan weer geen problemen met deze extra uitgaven hebben: enerzijds omdat ze voldoende sparen of een voldoende hoog inkomen hebben en anderzijds omdat ze op voorhand bepaalde voorzorgen hebben genomen, met name het afsluiten van een aanvullende zorgverzekering die een deel van deze kosten dekt.

We hebben een voor een de belangrijkste punten overlopen die door de DSB werden aangeduid als doorslaggevend voor het triggeren van duurzame financiële problemen bij huishoudens in schuldbemiddeling. We mogen niet uit het oog verliezen dat binnen eenzelfde huishouden een combinatie van deze factoren kan spelen, wat hun impact op het financiële evenwicht alleen maar groter maakt.

Deze combinatie van factoren en de complexiteit van situaties lijkt de regionale vergelijking van triggers voor overmatige schuldenlast weinig relevant te maken. Het gaat om levensverhalen die niet onmiddellijk gecorreleerd lijken te zijn aan een specifieke geografische regio, behalve wanneer er beleidsmaatregelen in het spel zijn die een overheid in een bepaalde regio treft, of wanneer een regio gekenmerkt wordt door specifieke economische fenomenen. Ondanks deze opmerking wijzen we erop dat de vaakst voorkomende trigger voor situaties van overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest volgens de schuldbemiddelaars het lage inkomen is in verhouding tot de courante lasten van een huishouden. Dit resultaat bevestigt dus de eerder geformuleerde veronderstellingen.

Synthese

Met dit artikel wilden we een beter zicht krijgen op het profiel van personen die een beroep doen op een erkende instelling voor schuldbemiddeling en vroegen we ons af of er verschillen tussen de gewesten bestonden.

In het algemeen zijn personen in schuldbemiddeling bij een DSB hoofdzakelijk alleenstaanden zonder kind, en veel minder vaak personen die leven in een koppel zonder kind. Ze hebben een gemiddeld opleidingsniveau en hebben een (lager of hoger) secundair diploma behaald. We stellen echter wel een duidelijke oververtegenwoordiging van personen met een laag diploma vast. In de drie gewesten van het land zijn de personen die een beroep doen op een erkende DSB meestal niet-actief. Ze hebben een laag inkomen en zelfs als het gaat om personen met een beroepsinkomen, gaat het om werknemers met een (heel) laag inkomen.

³⁸ Tafforeau J. Subjectieve gezondheid. In: Van der Heyden J, Charafeddine R (ed.). Gezondheidsenquête 2013. Rapport 1: Gezondheid en welzijn. WIV-ISP, Brussel, 2014.

³⁹ Van der Heyden J. Chronische aandoeningen. In: Van der Heyden J, Charafeddine R (ed.). Gezondheidsenquête 2013. Rapport 1: Gezondheid en welzijn. WIV-ISP, Brussel, 2014.

⁴⁰ Gisle L. Geestelijke gezondheid. In: Van der Heyden J, Charafeddine R (ed.). Gezondheidsenquête 2013. Rapport 1: Gezondheid en welzijn. WIV-ISP, Brussel, 2014.

⁴¹ Demarest S. Financiële toegankelijkheid van gezondheidszorgen. In: Drieskens S, Gisle L (ed.). Gezondheidsenquête 2013. Rapport 3: gebruik van gezondheids- en welzijnsdiensten. WIV-ISP, Brussel, 2015

In termen van verschillen tussen de gewesten lijken alleenstaande volwassenen met kinderen, personen met een gemiddeld opleidingsniveau en niet-actieven minder vaak een beroep te doen op Vlaamse DSB dan op DSB in de twee andere gewesten van het land. Op de Brusselse DSB wordt dan weer een beroep gedaan door personen met een lager inkomen dan in de andere gewesten.

Dit artikel heeft een eerste analyse mogelijk gemaakt van de regionale specificiteiten van personen die een beroep doen op een professionele schuldbemiddelaar. Deze analyses moeten verder worden verfijnd om preventieacties bedoeld voor huishoudens die een risico op overmatige schuldenlast lopen, en het sociale beleid in het algemeen zo goed mogelijk af te stemmen. Hoewel de personen van wie sprake is in dit artikel niet alle personen met overmatige schuldenlast vertegenwoordigen, delen ze zeker een aantal kenmerken waarmee rekening moet worden gehouden.

Bijlagen

Bijlage 1 bij punt 2.1. (samenstelling van de huishoudens)

Volgens de laatste beschikbare gegevens (tabel 1) zijn alleenstaanden zonder kind het huishoudtype dat het vaakst in de drie gewesten van het land voorkomt. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen ze meer dan de helft van deze huishoudens en ongeveer een derde van de huishoudens in Wallonië en Vlaanderen.

Tabel 1. Huishoudtypes volgens gewest op 1 januari 2008					
	Alleenstaanden zonder kind	Alleenstaanden met kind(eren)	Koppels zonder kinderen	Koppels met kinderen	Totaal
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	51,9 %	15,3 %	13,6 %	19,1 %	100 %
Vlaams Gewest	31,5 %	13,9 %	26,1 %	28,6 %	100 %
Waals Gewest	36,5 %	19,4 %	19,9 %	24,2 %	100 %
België	35,4 %	15,9 %	22,7 %	26,1 %	100 %

Bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie⁴²

Eenpersoonshuishoudens lopen het meeste gevaar om in armoede te belanden (21,4 % tegenover 15,3 % voor alle Belgische huishoudens, tabel 2).

Tabel 2. Armoede en sociale uitsluiting in België volgens huishoudtype (2011)			
Huishoudtypes	Personen met monetair armoederisico ⁴³	Personen die deel uitmaken van een huishouden dat met ernstige materiële deprivatie wordt geconfronteerd ⁴⁴	Gevaar voor armoede of sociale uitsluiting ⁴⁵ (Europese indicator)
1 persoon	21,4 %	10,4 %	31,4 %
2 volwassenen (<65 jaar) zonder kind	9,9 %	2,8 %	16,7 %
2 volwassenen (minstens 1 > 65 jaar) zonder kind	22 %	1,6 %	24,4 %

⁴² De recentste gegevens over het gezinstype van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie dateren van 2008.

⁴³ Personen met armoederisico zijn personen die leven in een huishouden dat beschikt over een volwassen equivalent beschikbaar inkomen dat onder de armoededrempel ligt; die drempel is vastgesteld op 60 % van het mediaan nationaal volwassen equivalent beschikbaar inkomen (na sociale overdrachten). Het volwassen equivalent inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn omvang, bepaald door toepassing van de volgende wegingen: 1,0 voor de eerste volwassene, 0,5 voor de andere leden van het huishouden van 14 jaar of ouder en 0,3 voor elk lid van het huishouden jonger dan 14 jaar. Voor 2011 komt dit in België neer op de volgende berekening: 60 % van € 20.008 per jaar komt voor een alleenstaande neer op een drempel van € 12.005 per jaar, ofwel € 1000 per maand (EU-SILC, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie).

⁴⁴ Personen 'in een situatie van ernstige materiële deprivatie' worden met minstens 4 van de volgende 9 situaties geconfronteerd: ze zijn niet in staat (1) om de huur of courante rekeningen te betalen, (2) om de woning afdoende te verwarmen, (3) om onverwachte uitgaven te doen, (4) om om de twee dagen vlees, vis of een proteïne-equivalent te eten, (5) om een week vakantie buiten huis te nemen, (6) om een eigen auto, (7) een wasmachine, (8) een kleurentelevisie of (9) een telefoon te kopen (EU-SILC, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie).

⁴⁵ Personen 'met gevaar voor armoede of sociale uitsluiting' worden met minstens één van de drie volgende vormen van uitsluiting geconfronteerd: armoederisico, situatie van ernstige materiële deprivatie of leven in een huishouden met een zeer lage werkintensiteit. Personen die leven in huishoudens met een zeer lage werkintensiteit zijn personen tussen 0 en 59 jaar die leven in huishoudens waar de volwassenen (tussen 18 en 59 jaar) gedurende het afgelopen jaar gemiddeld minder dan 20 % van hun totale werkpotentieel hebben benut. Studenten worden niet meegerekend (EU-SILC, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie).

Ander huishouden zonder kind	6,1 %	2,9 %	12,4 %
Alleenstaande ouder met kind(eren)	38,5 %	18,3 %	52,9 %
2 volwassenen, 1 kind	9,2 %	2,3 %	12,3 %
2 volwassenen, 2 kinderen	8,5 %	2,8 %	10 %
2 volwassenen, 3 kinderen of +	16,7 %	8,6 %	19,4 %
Ander huishouden met kind(eren)	14,6 %	5,6 %	22,3 %

Bron: EU-SILC 2011, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

In België lopen 21,4 % risico op sociale uitsluiting of armoede (EU-SILC, 2011). Volgens tabel 2 hiervoor zijn leden van eenoudergezinnen een bevolkingsgroep die een verhoogd risico loopt (52,9 %).

Meer dan een derde (39 %) van de leden van eenoudergezinnen lopen een monetair armoederisico. Het is tevens bij deze doelgroep dat we personen vinden die het grootste gevaar lopen om met ernstige materiële deprivatie te worden geconfronteerd (18 %).

Bijlage 2 bij punt 2.2. (opleidingsniveau)

Volgens de gegevens van Eurostat telt Vlaanderen in vergelijking met de twee andere gewesten van het land een groter aandeel personen tussen 25 en 64 jaar die een diploma hoger secundair onderwijs hebben behaald (tabel 3 hierna). Omgekeerd telt Vlaanderen het laagste aandeel personen tussen 25 en 64 jaar die een diploma lager secundair onderwijs hebben behaald (tabel 3 hierna).

Tabel 3. Aandeel van de bevolking tussen 25 en 64 jaar dat een universitair of gelijkgesteld diploma (hoger onderwijs) heeft behaald of met een onderwijsniveau dat overeenkomt met niveau 5-6 van de Internationale standaardclassificatie van het onderwijs (2012)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	België
Lager secundair	31,7 %	26,1 %	31,4 %	28,4 %
Hoger secundair	25,6 %	38,5 %	36 %	36,3 %
Hogere studies	42,7 %	35,4 %	32,6 %	35,3 %
Totaal	100 %	100 %	100 %	100 %

Bron: Eurostat 2012

Het armoederisico neemt toe naarmate het opleidingsniveau van de personen daalt (tabel 4 hierna). In België lopen 7,2 % van de personen met een hoog opleidingsniveau een armoederisico, terwijl het aantal personen met een laag opleidingsniveau dat een armoederisico loopt, meer dan driemaal hoger ligt.

Tabel 4. Armoederisico volgens opleidingsniveau en gewest⁴⁶ (2011⁴⁷)

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	België
Laag	18,6 %	29,9 %	25,4 %
Gemiddeld	8 %	16,5 %	12,6 %
Hoog	4,4 %	8 %	7,2 %

Bron: EU-SILC 2011, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

⁴⁶ Deze gegevens zijn niet beschikbaar voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

⁴⁷ Recentste beschikbare regionale gegevens.

Bijlage 3 bij punt 2.3. (activiteitsstatus)

De werkloosheidsgraad is het hoogst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (20,4 %). Hij is vijfmaal hoger dan de werkloosheidsgraad in het Vlaams Gewest (4,9 %) en anderhalve keer hoger dan in Wallonië.

Tabel 5. Werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en huishoudens waar geen enkel lid bezoldigde arbeid verricht volgens gewest

	Werkloosheidsgraad (eind 2012) ⁴⁸	Werkgelegenheidsgraad ⁴⁹ (eind 2012)	Percentage volwassenen (18-59 jaar) dat in een huishouden leeft waar geen enkel lid betalende arbeid verricht (2012)
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	20,4 %	52,1 %	21,7 %
Vlaams Gewest	4,9 %	65,8 %	8,6 %
Waals Gewest	12,1 %	58,2 %	17 %
België	8,3 %	61,9 %	12,7 %

Bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Er bestaat een correlatie tussen het opleidingsniveau en de activiteitsstatus. Personen met een laag opleidingsniveau zijn vaker werkloos dan personen met een hoger opleidingsniveau (tabel 6 hierna). Eens te meer zien we echter zeer duidelijke verschillen tussen de drie gewesten van het land.

Tabel 6. Werkloosheidsgraad naar opleidingsniveau volgens gewest (2012)

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	België
Laag opleidingsniveau	29,3 %	8,4 %	17,7 %	14,2 %
Gemiddeld opleidingsniveau	21,1 %	4,7 %	11 %	7,8 %
Hoog opleidingsniveau	9 %	2,6 %	4,5 %	4 %

Bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

In België is de hoofdactiviteitsstatus met name een indicator voor het armoederisico van een persoon. Uit de EU-SILC-enquête blijkt overigens dat het monetaire armoederisico in 2011 negen maal groter was voor een werkloze dan voor een werknemer. Het aantal werklozen dat in een huishouden leefde dat met ernstige materiële deprivatie werd geconfronteerd, lag ook zes maal hoger dan bij werknemers (tabel 7 hierna).

⁴⁸ De werkloosheidsgraad geeft het aantal werklozen weer uitgedrukt als percentage van de arbeidskrachten (in de zin van het Internationaal Arbeidsbureau). Volgens het IAB is een werkloze een persoon op arbeidsleeftijd (15 jaar of ouder) die gelijktijdig aan drie voorwaarden voldoet (bron: IWEPS):

- hij/zij heeft geen werk, dit wil zeggen dat hij/zij tijdens een referentieweek zelfs geen uur heeft gewerkt;
- hij/zij is beschikbaar voor de arbeidsmarkt binnen twee weken;
- hij/zij heeft de afgelopen maand actief werk gezocht of een baan gevonden die binnen minder dan drie maanden begint. 'Heeft werk gezocht' betekent dat hij/zij gedurende een recente gespecificeerde periode specifieke maatregelen heeft genomen om bezoldigd of onbezoldigd werk te vinden. Specifieke maatregelen kunnen zijn: zich inschrijven bij een openbaar of particulier arbeidsbemiddelingsbureau; kandidatuur stellen bij werkgevers; gaan naar werkplekken, boerderijen, fabriekspoorten, markten of andere plekken waar traditioneel werknemers worden aangeworven; advertenties in kranten plaatsen of beantwoorden; werk zoeken via persoonlijke relaties; een terrein, gebouwen, machines of materiaal zoeken om een eigen bedrijf op te richten; stappen ondernemen om financiële middelen, vergunningen en licenties te bekomen enz.

⁴⁹ De werkgelegenheidsgraad geeft het aantal personen weer dat werk heeft (tewerkgestelde personen), uitgedrukt als percentage van de bevolking tussen 15 en 64 jaar.

Tabel 7. Armoede en sociale uitsluiting in België naar huishoudtype (2011⁵⁰)

Hoofdactiviteitsstatus	Personen met monetair armoederisico	Personen die deel uitmaken van een huishouden dat met ernstige materiële deprivatie wordt geconfronteerd	Risico op armoede en sociale uitsluiting (Europese indicator)
Werknemer	4,2 %	2,5 %	6,1 %
Werkloze	37,8 %	15,5 %	56,5 %
Gepensioneerde	17,3 %	2,7 %	20,1 %
Andere niet-actieven	26,4 %	9,2 %	39,9 %

Bron: EU-SILC 2011, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Dit risico is veel groter in Wallonië dan in Vlaanderen (tabel 8 hierna).

Tabel 8. Armoederisico volgens arbeidsmarktpositie (2011)

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	België
Werknemer	3,1 %	4,3 %	4,2 %
Werkloze	23,2 %	45,7 %	37,8 %
Gepensioneerde	14,9 %	20,2 %	17,3 %
Andere niet-actieven	16,4 %	31,2 %	26,4 %

Bron: EU-SILC 2011, FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Bijlage 4 bij punt 2.4. (inkomsten)

De gemiddelde inkomsten per inwoner zijn lager in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in vergelijking met de twee andere gewesten van het land zoals blijkt uit tabel 9 hierna. In 2012 bedroegen die gemiddelde inkomsten 13.332 euro. De gemiddelde inkomsten lagen 1,3 maal hoger in het Vlaams Gewest en 1,2 maal hoger in Wallonië.

Tabel 9. Gemiddelde belastinginkomsten per inwoner volgens gewest (2012)

Vlaams Gewest	17.765 euro
Waals Gewest	15.736 euro
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	13.332 euro
België	16.651 euro

Bron: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Het inkomensniveau van huishoudens in schuldbemiddeling bij een DSB kan in verband worden gebracht met de armoedegraad van elk van de gewesten. Om verder te gaan – zoals Danielle Dierckx⁵¹ aangeeft – zijn er echter naast de subjectieve en relatieve armoededrempels ook wettelijke armoededrempels. De Belgische overheid geeft in dit verband een norm aan waaronder het volgens haar onmogelijk is om een goed leven te leiden en om deel te nemen aan het sociale leven. Het is belangrijk om op te merken dat het leefloon zich onder deze drempel bevindt.⁵² De hoogte van deze uitkeringen hangt af van politieke beslissingen en is dus niet noodzakelijk gelijk aan de werkelijke

⁵⁰ Recentste beschikbare gedetailleerde gegevens

⁵¹ Dierckx Danielle, 2012, 'Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2012', Leuven, Acco

⁵² Foubert Joséphine en Romagnoli Alessia, 'La pauvreté en Belgique : tableaux et graphiques', in Willy Lahaye, Isabelle Pannecoucke, Jan Vranken en Ronan Van Rossem, 'Pauvreté en Belgique. Annuaire 2013', Leuven, Acco, pp. 3379-435

drempel waaronder het onmogelijk is om een goed leven te leiden. Het aantal uitkeringsgebruikers hangt ook af van de kennis die de gerechtigden van deze uitkeringen hebben.⁵³ Wat dit laatste punt betreft, willen we benadrukken dat personen die een beroep doen op een DSB, goede informatie over deze rechten zouden moeten hebben. Het feit dat ze in een schuldbemiddelingsprocedure zitten, geeft de facto toegang tot wat we 'afgeleide rechten'⁵⁴ noemen.

Alle verhoudingen in acht genomen, zou dit type gegevens moeten toelaten om de verschillen te duiden die we tussen de gewesten vaststellen. Hoewel deze regelingen voor sommigen op dezelfde doelgroepen gericht zijn, maar de toegangsvoorwaarden specifiek zijn, zeggen ze veel over de economisch onzekere situatie van inwoners in de verschillende gewesten van het land. Ongeacht de regeling (recht op maatschappelijke integratie, op een leefloon, financiële en medische bijstand) blijkt uit tabel 10 hierna dat de bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in een grotere preciaire toestand verkeert dan in de twee andere gewesten van het land; Wallonië bevindt zich in een tussenpositie.

Tabel 10. Aantal begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie, op een leefloon, op financiële en medische bijstand in absolute cijfers en per 1000 inwoners volgens gewest (op 1 januari 2013)

		Begunstigden recht maatschappelijke integratie	Begunstigden leefloon	Begunstigden financiële bijstand	Begunstigden medische bijstand (op 01/01/2012)
Brussels Hoofdstede- lijk Gewest	Absolute cijfers	30.180	28.172	9286	5543
	Per 1000 inwoners	26,1	24,4	8	4,9
Vlaams Gewest	Absolute cijfers	27.693	24.083	7704	5365
	Per 1000 inwoners	4,3	3,8	1,2	0,84
Waals Gewest	Absolute cijfers	49.733	45.559	6434	2823
	Per 1000 inwoners	13,9	12,8	1,8	0,79
België	Absolute cijfers	107.606	97.814	23.424	1,2
	Per 1000 inwoners	9,7	8,8	2,1	13.731

Bron: berekening OKS op basis van gegevens van de POD Maatschappelijke Integratie en de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Om het perspectief te verruimen, moet het lage inkomen van personen die een beroep doen op een erkende schuldbemiddelingsdienst in verband worden gebracht met de vaste uitgaven van de huishoudens. De resultaten van onze enquêtes lijken aan te tonen dat personen in schuldbemiddeling bij een Brusselse DSB een lichtjes lager inkomen hebben dan personen die in Wallonië leven en nog lager dan personen die in Vlaanderen leven. Daarom kunnen we stellen dat de situatie van personen die in Brussel verblijven en een beroep doen op een DSB veel onzekerder is dan die van personen die in Wallonië verblijven en nog onzekerder dan die van personen die in Vlaanderen verblijven. Deze hypothese kan nog kracht worden bijgezet door gegevens uit de enquête over het budget van huishoudens. Die inventariseert met name de gemiddelde uitgaven per jaar voor een huishouden volgens het gewest (tabel 11 hierna). We stellen vast dat de gemiddelde uitgaven voor huisvesting,

⁵³ Björn Halleröd, 1996, 'Deprivation and Poverty: A Comparative Analysis of Consensual Poverty Sweden and Great Britain', Acta Sociologica, nr. 39, pp. 141-168

⁵⁴ In dit artikel verstaan we onder 'afgeleide rechten' sociale rechten in de ruime zin van het woord (recht op een leefloon, recht op levering van energie tegen sociaal tarief, recht op minimum energielevering enz.) waarvan de gunning rechtstreeks samenhangt met de financiële situatie en de gezinssituatie van een bepaalde persoon.

water en energie hoger zijn voor personen die in Brussel verblijven dan voor personen die in Wallonië of in Vlaanderen verblijven. Er moet dus ook rekening worden gehouden met de verschillen tussen de gewesten op het vlak van huisvesting en energie bij het beoordelen van de onzekerheid waarin huishoudens in financiële problemen kunnen verkeren.

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Vlaams Gewest	Waals Gewest	België
Reële huurprijzen	€ 2143	€ 676	€ 785	€ 863
Elektriciteit, gas en andere brandstoffen	€ 674	€ 836	€ 967	€ 862
Huisvesting, water, elektriciteit, gas en andere brandstoffen	€ 4798	€ 4271	€ 4228	€ 4311
Gezondheid	€ 615	€ 640	€ 634	€ 635
Transport	€ 1319	€ 1760	€ 2087	€ 1821

Bron: enquête over het budget van de huishoudens (EU – HBS), FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie, Algemene directie statistiek en economische informatie

Bijlage 5 bij punt 2.5. (aangaan van krediet)

Ondanks de verschillen tussen de gewesten wat de frequentie betreft, gaan Waalse, Vlaamse en Brusselse meerderjarigen meer kredietopeningen aan, gevolgd door leningen op afbetaling (tabel 12 hierna).

	Aandeel meerderjarigen dat een overeenkomst heeft gesloten voor minstens één ...		
	lening op afbetaling	verkoop op afbetaling	kredietopening
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	15,9 %	3,2 %	49,9 %
Vlaams Gewest	19,7 %	2,4 %	55,1 %
Waals Gewest	30,9 %	6,0 %	60,2 %

Bron: CKP (NBB)

Ondanks de verschillen tussen de gewesten wat frequentie betreft, hebben Waalse, Vlaamse en Brusselse meerderjarigen meer betalingsachterstand bij hun lening op afbetaling dan bij hun andere types consumentenkredieten (tabel 13 hierna).

	Aandeel kredietnemers met minstens één betalingsachterstand bij ...		
	lening op afbetaling	verkoop op afbetaling	kredietopening
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	19,0 %	15,2 %	6,2 %
Vlaams Gewest	8,7 %	7,2 %	2,4 %
Waals Gewest	13,4 %	8,6 %	4,9 %

Bron: CKP (NBB)